

EEN BIJZONDERE ONTMOETING

Cor Hofman (foto: Bonne Speerstra)

Het is zaterdag 29 augustus 2015. Rond 11 uur kan ik pas aan de slag. Het heilige weer is eerst spelbreker, maar halverwege de morgen breekt gelukkig de zon door. Om de letters op de oude zerken opnieuw in de lak te zetten moet de steen eerst goed droog zijn. Het toeval wil dat de 28 gedenktekens, die de oude begraafplaats rond de klokkenstoel aan de Sonnegaweg nog rijk is, allemaal aan een opknabbeurt toe zijn en dat toevallig zo'n klusje juist een van mijn hobby's is. Terwijl ik aan het schilderen ben - het is oppassen geblazen, je zit zo naast de letters te knoeien - passeert er zo nu en dan een auto, fiets of trekker. Verder is het op die zaterdagmorgen vrij rustig aan de Sonnegaweg. De meeste passanten zien mij, zittend op een soort melkerskrukje achter zo'n grafsteen niet zitten. Maar plotseling hoor ik de klink van het toegangshek. Er komt iemand naar mij toe lopen. Hij draagt een plastic tas in zijn hand. We begroeten elkaar, maar kennen elkaar niet. Ik vertel waar ik mee bezig ben en we praten wat over de grafstenen die, nu de letters weer leesbaar zijn, een stukje historie prijsgeven.

Ik laat hem de steen zien waar de grootouders van moederskant van de bekende schaatser Jeen van der Berg onder begraven liggen. Ook praten we over de imposante klokkenstoel die in 1989 nieuw is geplaatst.

Tijdens ons gesprek ben ik wel nieuwsgierig met wie ik feitelijk in gesprek ben en wat zijn reisdoel mag zijn. Hij blijkt Cor Hofman te heten en is in IJmuiden, de plaats waar hij tevens woont, op de trein gestapt en met de trein van 11.25 uur op het station in Wolvega gearriveerd. Al lopend is hij vandaar op pad richting Sonnega gegaan. Hofman zegt dat hij een bezoekje aan de nieuwe begraafplaats aan de zuidzijde van de Sonnegaweg wil brengen en wel aan het graf van Jelte Bos en zijn echtgenote Popkjen. Hij vertelt, dat hij tijdens de oorlog in 1943 bij deze familie in het gezin is opgenomen als honger-evacuee.

De voormalige boerderij van familie Jelte Bos (foto: Bert Bos)

De familie Jelte Bos woonde en boerde toentertijd aan de Bovenweg nummer 72, nu Pieter Stuyvesantweg 52. Na de oorlog is hij bevriend gebleven met Namme, de zoon van Jelte en Popkjen Bos.

Nu Namme en zijn vrouw ook zijn overleden heeft hij nog regelmatig contact met de kinderen van Namme.

Cor Hofman blijkt een boeiende verteller te zijn. Het is rond het middaguur als wij elkaar op de dodenakker ontmoeten. Ik nodig hem uit met mij naar huis te gaan voor een lunch. Aan de keukentafel vertelt hij indrukwekkend en beeldend het verhaal over de tijd dat hij als uitgehongerd jongetje van 10 jaar door zijn tijdelijke pleegvader, Jelte Bos van het NS-station in Wolvega werd gehaald. In het gezin Bos, waar hij warm werd ontvangen, is hij weer helemaal op verhaal gekomen. Na een klein uurtje gaat Cor zijn voetreis voortzetten om het graf van de familie Bos te bezoeken en daarna weer terug te reizen naar IJmuiden. Helaas voor Cor zijn de herinneringen aan het vervallen boerderijtje van Jelte en later van zijn zoon Namme nu niet meer zichtbaar. De familie Ad Driehuizen en Marietje Maatman, die nu op dit stee wonen, hebben het boerderijtje inmiddels afgebroken. Er is een loods voor in de plaats gekomen. De bungalow naast het boerderijtje heeft Namme Bos in 1967/1968 nieuw laten bouwen.

Nadat we afscheid hebben genomen vraag ik Cor of hij zijn herinneringen aan zijn oorlogsjaren in Sonnega voor mij en het dorp op papier wil zetten. Begin september 2015 valt deze brief van Cor bij ons op de deurmat. Zijn -met pen geschreven- verhaal wil ik graag letterlijk met u delen.

Sonnega, Bonne Speerstra

IJmuiden, 6 sept 2015

Geachte heer Speerstra, beste Bonne

Vervolg gevend aan onze ontmoeting op 29 augustus in Sonnega geef ik hierbij wat gegevens op schrift over mijn verblijf in Sonnega.

Wegens voedselschaarste werden er sinds 1943 kinderen naar het platteland gezonden, voornamelijk naar Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel. Welke instanties dit allemaal organiseerden weet ik niet meer. In mijn geval was het waarschijnlijk een initiatief van de Christelijke scholen. Deelname was natuurlijk niet verplicht en hing af van factoren als: ouders die hun kinderen niet wilden laten gaan, kinderen die persé niet wilden of nog een goede conditie hadden. Bovendien werden we eerst medisch gekeurd. Waarschijnlijk getest op besmettelijke ziekten.

Zomer 1943, ik was toen net 10 jaar, ging ik ook op reis voorzien van een naamkaart op mijn buik en een koffertje in mijn hand.

De reis ging per stoomtrein. Het oude wagontype met lange treeplanken en in elke coupé een deur. De rit duurde de hele dag. De trein stond vaak stil, waarschijnlijk wegens luchtalarm. Het grote

spoorwegemplacement van Amersfoort stond vol met stukgeschoten stoomlocomotieven. Met ongeveer 10 andere kinderen stapte ik uit in Wolvega. De rest ging verder noordwaarts. Wij werden in een rij opgesteld aan de westzijde van het station. Daar haalden de diverse gastouders ons op. Ik had geen flauw idee waar ik terecht zou komen. Iemand zei tegen mij "Kom jij maar met mij mee". Het koffertje op de fietsendrager en lopend naar mijn nieuwe thuis. Ik kwam bij boer J.E. Bos Bovenweg 72 terecht. Vriendelijke mensen met vreemde voornamen waar ik nog nooit van gehoord had. Communicatie was aanvankelijk moeilijk. Tegen mij spraken ze wel zuiver Nederlands, maar onderling was dat voor mij niet te volgen.

Het verblijf op de boerderij was voor mij erg avontuurlijk en totaal anders dan thuis. Dat gold ook voor het landschap. De eerste dagen had ik heimwee, maar ik kwam daar dankzij veel nieuwe indrukken en familiale opvang snel overheen. Aan het eten moest ik eerst wennen, zware kost met o.a. "soepenbrij". Dat gold ook voor het water, dat kwam uit de put en was niet zo schoon als uit de kraan, maar ik groeide als kool.

Na mijn eerste terugkeer herkende mijn kleine broertje mij haast niet meer. Hij huilde bijna en zei: "je ziet er zo gek uit".

Hoelang deze uitzending duurde weet ik niet meer. Ik denk 2 á 3 maanden. Met schoolvakanties hoefde men geen rekening te houden. Thuis waren de meeste scholen door de "Wehrmacht" gevorderd of afgebroken. Lange perioden, zeker een jaar, hadden wij geen school.

Ook in de jaren daarna ben ik daar enkele maanden te gast geweest, in 1944, 1946 en 1947. In 1945 was er geen vervoer mogelijk. De andere keren kwam ik per trein of per Lemmervrachtboot. In Lemmer stapten we zeer vroeg op de stoomtram. Het platteland gaf een vochtige, zoete geur, m.i. afkomstig van kruid of de overal aanwezige koemest.

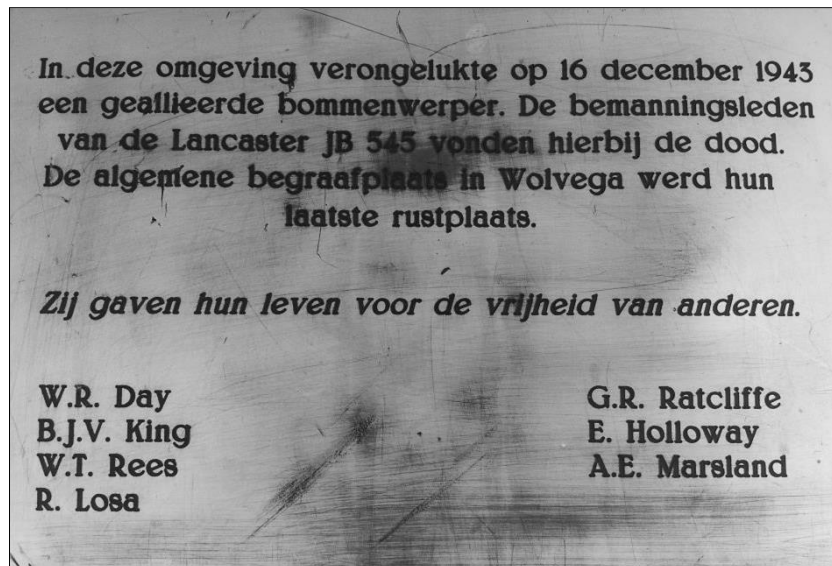
In Sonnega leek de oorlog ver weg. Militairen zag je er niet. Wel enkele landwachten en in de omgeving zag ik wel eens mensen van de Arbeidsdienst, gekleed in Nederlandse militaire uniformen. Die hoorde ik wel eens zingen tijdens het marcheren. "wij zijn paraat- en steeds bereid- het hoofd omhoog- in deze harde tijd".

De grote aantallen overvliegende geallieerde bommenwerpers maakte grote indruk op mij. Ik telde er op een keer meer dan 500 toestellen. Soms kwam er een aangeschoten of brandend naar beneden. Een ervan westelijk van de Bovenweg bij de Sasbrug. Onderwijl sprongen er een paar vliegers uit het toestel. De lichamen werden later met paard en wagen naar Wolvega vervoerd.

Het plexiglas van de mitrailleurkoepels was gewild bij de jongelui. Er werden o.a. ringen uit gevild. Er kwamen ook veel folders uit de lucht vallen, uitgegeven door de Ned. Regering in Londen, zoals de "vliegende Hollander" eveneens grote hoeveelheden zilverpapierstrookjes, die zwevend in de lucht ten doel hadden de Duitse radar te verstoren.

In de loop der jaren is er veel veranderd. De Bovenweg is een autobaan geworden. Vroeger was het nogal een smalle steenweg. Hoog opgeladen boerenwagens met hooi of graanschoven lieten nogal eens iets van hun lading achter in de boomtakken langs de weg. 's Morgens werd je vroeg wakker van het gedaver van de melkerswagens op de steenweg.

Wij gingen vaak zwemmen. Tussen "Werklust" en "Nijerode" was een brede sloot (BS: de brede sloot werd ook wel Kalsbeekswiekje genoemd naar de familie Kalsbeek die in het huis nu PS weg 81 woonde), waar de bodem plaatselijk met zand bedekt was. Niet diep, maar wij konden er wel zwemmen. Ook zwommen we soms in de Linde, iets ten oosten van de

Gedenk plaquette voor de zeven omgekomen bemanningsleden te Sonnega (foto: dorpsarchief Sonnega)

grote stalen Amerikaanse windmolen, met veel wieken, zoals spaken in een fietswiel. Tegenwoordig zie je ze haast niet meer.

(BS: De Amerikaanse windmolen die Cor Hofman bedoelt, stond bij de Linde, recht achter de boerderij waar nu de fam. Dijkstra, de Meenthe 25 boert. De fundamenten van de afgebroken molen steken heden ten dage nog, door het inklinken van de veengrond, een halve meter boven het maaiveld uit).

Bepaalde lappen grond moesten in de oorlog "gescheurd" worden. D.w.z. weiland omgeploegd tot bouwland, ter verhoging van de graanproductie. Ik weet dat mensen van de overheid op bezoek kwamen. De CCD meen ik. Eens hebben we een vracht turf opgehaald, gestoken uit de grond zuid-oost van Wolvega, over het spoor rechtsaf tot aan de Linde. Voor de kachel gebruikte men hakhout, dat was opgestapeld op de "prikkebult".

De familie is erg goed en bezorgd voor mij geweest en ik heb veel aan hen te danken.

Als ik per trein richting noorden reis, kijk ik vaak links uit het raam. Dan zie ik het witte kerktorentje en de molen en denk ik: daar was het.

En dat was het ook. Rest mij je te bedanken voor je ontvangst thuis

Ik heb het zeer gewaardeerd.

Hartelijke groet, Cor Hofman, IJmuiden